

INGLIZ BADIY MATNLARIDA "HIJRON" (AJRALISH, YO'QOTISH) KONSEPTINING QO'LLANILISHI

Sobirjonova Muxlisa Sobirjonovna

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti, Filologiya fakulteti

Xorijiy til va adabiyoti kafedrası katta o'qituvchisi

Email: m.sobirjonova11@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17379252>

Annotatsiya: Badiiy matnlarda hijron tushunchasi asosan ajralish, sevganidan yo'qotish yoki yolg'izlik kabi nozik ruhiy holatlarni tasvirlashda qo'llaniladi. Hijronning ta'siri, asarlarning semantik tuzilishida va personajlarning emotsional holatlarida aniq ifodalanadi. Badiiy matnlar orqali bu konseptning ifodalanishi til, kontekst va psixologik jihatlarni o'z ichiga oladi. Matnlardagi hijronning tasviri ijtimoiy va ruhiy o'zgarishlarni, shuningdek, insoniyatning ajralishdan kelib chiqqan chuqur iztirobini aks ettiradi.

Kalit so'zlar: ajralish, yo'qotish, hijron, separation, parting, sorrow, ruhiy iztirob,

Hijron (ajralish, yo'qotish) konsepti ingliz badiiy matnlarida ham keng qo'llaniladi.

Emily Brontening "Wuthering Heights" asaridan olingan quyidagi parchada Heathcliffning sevganidan ajralishi, uning ichki iztirobi va ruhiy jismoniy holati aks etadi. "Ruhimni yo'qotib yashay olmayman!" degan ibora uning ajralish tufayli yuzaga kelgan shaxsiy hijronni ifodalaydi.

"I cannot live without my soul!" – Heathcliff's desperate cry as he expresses his emotional devastation after the loss of Catherine. His declaration reflects how deep and consuming the separation is to his very existence, symbolizing the emotional rupture caused by his unfulfilled love». (Men ruhimsiz yashay olmayman!) – Heathcliffning sevganidan ajralishidan keyin uning qanchalik chuqur va befarq ruhiy holatga tushganligini, o'sha ajralish uning barcha mavjudligini qanday yutib yuborishini tasvirlaydi. Bu ibora uning ruhiy **hijron**ining tasviridir).

Uilliam Shekspirning "Romeo and Juliet" asarida hijron quyidagicha talqin etilgan: "Parting is such sweet sorrow". Ushbu ibora qisqaligi va qarama-qarshilikdagi ma'nosi bilan yurakni larzaga soluvchi kuchli ifodasi mavjud. Shekspir bu yerda oksimoron uslubidan foydalangan, ya'ni "sweet" (shirin) va "sorrow" (g'am) bir-biriga zid ma'nodagi so'zlar. Bu qarama-qarshilik aslida hayotdagi murakkab tuyg'ularni ifodalaydi. Biz sevikli insondan ajralganimizda yuragimiz eziladi, ammo shu bilan birga u bilan bo'lgan lahzalar, xayrlashuvdagi mayin so'zlar, ko'zlar suzishgan nigohlar ham qalbimizda iliqlik qoldiradi. Shuning uchun bu g'am shirin tuyuladi. Bunda faqat sevgi emas, balki inson qalbining nozikligini, chuqur his-tuyg'ularni qadrlashni ifodalaydi. Bu so'zlar orqasida shunday bir ruhiy holat yotadiki, u faqat sevgan va ayrilqni boshdan kechirgan odamga tanish bo'lishi mumkin.

Virginia Wulfning "Mrs Dalloway" asarida hijron *"She had the feeling that she was not exactly in the right place, that there was something wrong in the world, and that she was disconnected from the past. – Clarissa Dalloway's feeling of emotional isolation, torn between the past and present, highlights the separation she feels from her previous relationships and the choices she made"* (U o'zini to'g'ri joyda emasligiga, dunyoda bir narsa noto'g'ri ekanligiga va o'tmish bilan bog'lanmaganligiga his qilgan edi). – Clarissaning o'zining ichki tuyg'ularidan va o'tmishdagi yo'qotishlaridan kelib chiqqan **hijron** hissi tasvirlanadi. Bu so'zlar uning o'zini kelajakka bo'ysunmagan holda yashashini bildiradi). deb tasvirlangan. Bu parchada

Clarissaning o'tmish va hozirgi o'rtasida tug'ilgan izolyatsiya va qiyinchiliklar tasvirlanadi. Uning o'tmishdagi yodgorliklari bilan bog'lanishdagi qiyinchiliklar **hijronning** bir shakli bo'lib, psixologik ajralishni aks ettiradi.

Yuqoridagi misollar ingliz badiiy matnlarida hijron (ajralish, yo'qotish) konseptining qanday ifodalanishini ko'rsatadi. Har bir asarda hijronning inson ruhiyati, o'z-o'zini anglash va o'tmishdagi yo'qotishlar bilan bog'liq turli psixologik holatlar orqali aks etirilgan. Bu his-tuyg'ular asarlarning asosiy temalaridan biri bo'lib, personajlarning ichki iztiroblarini chuqur ifodalash imkonini beradi.

Hijron tushunchasi, ya'ni ajralish, yo'qotish va ruhiy iztirob, o'zbek va ingliz adabiyotlarida bir xil asosiy hissiyotlarni ifodalashga xizmat qilgan bo'lsa-da, ularning badiiy ifodalanishida va tilshunoslikda ba'zi o'xshashliklar va farqlar mavjud.

O'zbek adabiyotida hijron ko'pincha aniq ma'no va tasvirlar orqali ifodalanadi. Masalan, O'tkir Hoshimovning "Yolg'izlik" qissasida, yolg'izlik va ajralish hissi bilan bog'liq ruhiy holatlar tasvirlanadi. Bu yerda hijron, ya'ni sevgan insondan ajralish, qalbda bo'shliq va iztirobni keltirib chiqaradi. Abdulla Qodiriy "O'tkan kunlar" romanida ham ajralishning inson qalbiga ta'sirini chuqur tahlil qiladi, Otabekning sevganidan ajralib, o'zini yolg'iz va tashqariga muomala qilishda qiynalishini tasvirlaydi. Ushbu misollar, o'zbek adabiyotida hijronning chuqur, shaxsiy ruhiy holat sifatida ifodalanganligini ko'rsatadi. Ular ko'pincha yirik, zamonaviy hissiy aloqalar va ichki iztiroblar orqali aks ettirilgan.

Ingliz adabiyotida ham hijronning tasviri juda ko'p uchraydi, ammo ularning ifodalanish tarzida ba'zi farqlar mavjud. Masalan, Emily Brontening "Wuthering Heights" asaridagi Heathcliffning sevganidan ajralishidagi hissiy zarba "Men ruhimsiz yashay olmayman!" kabi badiiy tasvirlar orqali ifodalangan. Bu ibora nafaqat ajralishning og'irligini, balki uning insonning mavjudligiga ta'sirini ham ko'rsatadi. Bundan tashqari, ingliz adabiyotida hijron ko'pincha ijtimoiy va psixologik jihatlarga, masalan, o'z-o'zini anglash, o'tgan va hozirgi o'rtasidagi uzilish kabi tushunchalarga bog'liq tarzda ishlatiladi. Virginia Woolfning "Mrs Dalloway" asarida, Clarissa Dallowayning o'tmish va hozirgi o'rtasidagi uzilish hissi orqali hijron tasvirlanadi. Bu, o'zbek adabiyotidagi ajralish va qayg'u tasvirlaridan farqli ravishda, yanada ichki, introspektiv tahlilni talab qiladi.

Shuningdek, o'zbek adabiyotida hijronning ko'p hollarda ijtimoiy holat, qiyinchilik yoki romantik ajralish bilan bog'lanishini ko'rish mumkin. O'zbek maqollarida "Hijron tortgan qalb, dunyo nurini unutadi" kabi iboralar, ko'pincha ijtimoiy muhit va jismoniy holatlar orqali ajralishning ruhiy oqibatlarini ko'rsatadi. Ingliz tilidagi aforizmlar, masalan, "The pain of parting is nothing to the joy of meeting again" (Ajralishning og'irligi, yana uchrashishning quvonchiga nisbatan hech narsa emas) esa, ko'pincha vaqt o'tishi bilan ajralishning og'irligi kamayishi, lekin sevgi va qayta uchrashuvning qadrini oshirishi haqida so'z yuritadi. Bu ingliz adabiyotida ajralishdan keyingi salbiy his-tuyg'ularni ijobiy hislar bilan almashtirish tendensiyasini ko'rsatadi.

Yuqoridagi misollarni tahlil qilish orqali, o'zbek va ingliz adabiyotlaridagi hijron tushunchasining badiiy tasviri o'rtasidagi farqlarni ko'rish mumkin. O'zbek adabiyotida hijron ko'proq insonning ichki ruhiy iztiroblari, ajralishning chuqurligi va yolg'izlik bilan bog'liq tarzda ifodalanadi, ingliz adabiyotida esa hijron ko'proq ijtimoiy, ma'naviy va psixologik

muammolarni aks ettiruvchi vosita sifatida ishlatiladi. Bu ikkala adabiyotda ham hijronning chuqur hissiy ta'siri mavjud bo'lsa-da, uning ifodalash usullari va konteksti farq qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yhati:

1. Собиржонова, М. (2024). ЛИНГВОКУЛЬТУРНЫЕ ОСОБЕННОСТИ ЧАСТЕЙ «ОДИНОЧЕСТВО» И «ХИДЖРОН» В АНГЛИЙСКОМ И УЗБЕКСКОМ ЯЗЫКАХ. *Предпринимательства и педагогика*, 3(3), 3-10.
2. Sobirjonovna, S. M. (2024). ANTHROPOLOGICAL APPROACHES TO COGNITIVE LINGUISTICS: THE CONNECTION BETWEEN CULTURE AND LANGUAGE. *Western European Journal of Linguistics and Education*, 2(12), 78-80.
3. Sobirjonovna, S. M. (2025, February). The study of linguocultural units in world linguistics. In *The Conference Hub* (pp. 41-50).
4. Abdullayeva, I. A. K., & Khushbakova, N. N. K. (2022). Problems of Translating English Idioms Into Uzbek. *Academic research in educational sciences*, 3(11), 208-211.
5. Khushbakova, N. (2021). Literary translation as a branch of translatology. *Academic research in educational sciences*, 2 (4), 1891-1896.
6. Gulchekhira, K., Mekkamtosh, B., & Nasiba, K. (2022). Evaluating how teachers can match methodology to learner needs and the process of the strengths and weaknesses of teaching methodologies/philosophies, including. *Ta'lim fidoyilari*, 4, 103-105.
7. Safarova, A., & Khabibulloyeva, G. (2024). The usage of phraseological and idiomatic units in the novel «between the two doors» by Utkir Khoshimov. In *Conference Proceedings: Fostering Your Research Spirit* (pp. 503-504).
8. Brontë, E. *Wuthering Heights*. – London: Penguin Classics, 2003. – 416 b.
9. Shakespeare, W. *Romeo and Juliet*. – London: Penguin Books, 2000. – 224 b.
10. Woolf, V. *Mrs Dalloway*. – London: Penguin Classics, 2000. – 224 b.
11. Hoshimov, O'. *Yolg'izlik*. – Toshkent: Sharq, 2002. – 224 b.
12. Qodiriy, A. *O'tkan kunlar*. – Toshkent: G'afur G'ulom nomidagi adabiyot va san'at nashriyoti, 1990. – 368